

ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM

Erasmus School of Economics

Bachelorscriptie Fiscale Economie

De huidige vermogensrendementsheffing: Een rechtvaardig systeem?

Naam: Erica de Bree

Studentnummer: 372434

Begeleider: Drs. J.E. van den Berg

Rotterdam, 24 juni 2015

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1 - INLEIDING

1.1 Aanleiding	5
1.2 Onderzoeksvraag	6
1.3 Onderzoeksopzet	6
1.4 Theoretische afbakening	7

HOOFDSTUK 2 - DE FORFAITAIRE VERMOGENSRENDEMENTSHEFFING

2.1 Inleiding	8
2.2 Ontstaan van de vermogensrendementsheffing	8
2.3 Voordeel uit sparen en beleggen	9
2.3.1 Algemeen	9
2.3.2 Forfaitaire rendement van 4%	10
2.3.3 Peildatum	10
2.3.4 Heffingsvrij vermogen	11
2.3.5 Tarief	12
2.4 Rendementsgrondslag	12
2.4.1 Algemeen	12
2.4.2 Bezittingen	12
2.4.3 Schulden	12
2.5 Conclusie	13

HOOFDSTUK 3 - RECHTVAARDIGHEID IN DE BELASTINGWETGEVING

3.1 Inleiding	14
3.2 Rechtsgelijkheid	14
3.2.1 Algemeen	14
3.2.2 Grondwet	15
3.2.3 Algemeen beginsel van behoorlijk bestuur	15
3.2.4 Internationale verdragen	16
3.2.4.1 Wijze van toetsing	16
3.2.4.2 Gelijke gevallen	16
3.2.4.3 Ongelijke behandeling	17
3.2.4.4 Objectieve en redelijke rechtvaardigingsgrond	17

3.2.4.5 Rechtsherstel	18
3.3 Rechtszekerheid	18
3.3.1 Algemeen	18
3.3.2 Algemene regelgeving	19
3.3.3 Bekendmaking van regelgeving	19
3.3.4 Terugwerkende kracht	19
3.3.5 Duidelijkheid	20
3.3.6 Eenvoud	20
3.3.7 Open normen	21
3.3.8 Het verbod van tegenstrijdige regelgeving	21
3.3.9 Het verbod van regelgeving die het onmogelijke vraagt	21
3.3.10 Duurzaamheid van regelgeving	22
3.4 Doelmatigheid	22
3.5 Conclusie	22

HOOFDSTUK 4 - DE VERMOGENSRENDEMENTSHEFFING EN DE ASPECTEN VAN RECHTVAARDIGHEID

4.1 Inleiding	24
4.2 Toetsing aan rechtsgelijkheid	24
4.2.1 Algemeen	24
4.2.2 Gelijke gevallen?	24
4.2.3 Ongelijke behandeling?	25
4.3 Toetsing aan rechtszekerheid	26
4.3.1 Algemeen	26
4.3.2 Algemene regelgeving	26
4.3.3 Bekendmaking van regelgeving	26
4.3.4 Terugwerkende kracht	27
4.3.5 Duidelijkheid	27
4.3.6 Eenvoud	28
4.3.7 Open normen	28
4.3.8 Verbod van tegenstrijdige regelgeving	29
4.3.9 Het verbod van regelgeving die het onmogelijke vraagt	30
4.3.10 Duurzaamheid van regelgeving	30
4.4 Toetsing aan doelmatigheid	31
4.4.1 Algemeen	31
4.4.2 Doel van de vermogensrendementsheffing	31

4.4.3 Uitvoerbaarheid van de vermogensrendementsheffing	32
4.5 Conclusie	32
HOOFDSTUK 5 - CONCLUSIE	
5.1 Conclusie	34
5.2 Beperkingen en aanbevelingen	35
LITERATUURLIJST	
Boeken	37
Tijdschriftartikelen	38
Parlementaire stukken	38
Websites	39
Jurisprudentie	39
Hoge Raad	39
Europees Hof voor de Rechten van de Mens	39
Overige stukken	39

HOOFDSTUK 1 - INLEIDING

1.1 Aanleiding

In 2001 heeft er in Nederland een aanzienlijke belastingherziening plaatsgevonden. Het belangrijkste van deze herziening was de vervanging van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 (hierna: Wet IB 1964) en de Wet op de vermogensbelasting 1964 (hierna: Wet VB 1964) door de Wet op de inkomstenbelasting 2001 (hierna: Wet IB 2001). Bij deze herziening is er gekozen voor een meer analytische inkomstenbelasting met bredere heffingsgrondslagen.¹ Een analytische inkomstenbelasting houdt in dat afzonderlijke inkomensbestanddelen onderworpen zijn aan afzonderlijke heffingsregimes.² Eén van de doelen van deze herziening is dan ook om een rechtvaardigere heffing te creëren. Dit is gebeurd door de invoering van een boxenstructuur bestaande uit drie verschillende inkomensboxen met onder andere elk een eigen tarief. Zo is er voor de zogenoemde box 3 een forfaitair rendement voor inkomen uit sparen en beleggen ingevoerd.³ De belastingheffing in box 3 is bijzonder, omdat de vermogensrendementsheffing niet het daadwerkelijk behaalde rendement belast. Er wordt echter uitgegaan van een forfaitair rendement van 4% van de werkelijke waarde op de peildatum van de vermogensbestanddelen die in box 3 vallen. Box 3 kent een tarief van 30%, waardoor er netto 1,2% belasting over het vermogen wordt betaald.⁴ Bij de invoering is gekozen voor een forfaitair rendement van 4%, omdat dit percentage destijds gemiddeld als rendement behaald zou moeten kunnen worden door belastingplichtigen zonder enig risico te lopen, mits dit over een wat langere periode wordt bekeken.⁵ In die tijd was 4% rendement dan ook geen vreemde gedachte. Bij de invoering van de vermogensrendementsheffing in 2001 deed Gerrit Zalm, toenmalig minister van Financiën, zelfs de uitspraak *'Elke sukkel haalt meer dan 4% rendement. Wie dat niet lukt, kan bij mij staatsobligaties krijgen met een procent of zes rendement'*.

Een belastingherziening voor de Wet IB 2001 is in de afgelopen jaren meerdere malen onderwerp van gesprek geweest in de Tweede Kamer. De Staatssecretaris van Financiën heeft hiervoor in februari 2012 de Commissie inkomstenbelasting en toeslagen ingesteld, ook wel bekend als de Commissie Van Dijkhuizen. Deze commissie kreeg de opdracht om te kijken naar een eenvoudig, solide en fraudebestendig belastingstelsel en heeft hiervoor in oktober 2012 een interimrapport uitgebracht. Uit dit rapport blijkt voor wat betreft box 3 dat het forfaitaire rendement van 4% sinds

---

¹ MvT, *Kamerstukken II 1998/1999*, 26 727, nr. 3, p. 4.

² E.J.W. Heithuis, P. Kavelaars en B.F. Schuver, *Inkomstenbelasting inclusief hoofdzaken loonbelasting en premieheffing*, Deventer: Kluwer 2013, p. 3.

³ MvT, *Kamerstukken II 1998/1999*, 26 727, nr. 3, p. 4-5.

⁴ E.J.W. Heithuis, P. Kavelaars en B.F. Schuver, *Inkomstenbelasting inclusief hoofdzaken loonbelasting en premieheffing*, Deventer: Kluwer 2013, p. 685.

⁵ E.J.W. Heithuis, P. Kavelaars en B.F. Schuver, *Inkomstenbelasting inclusief hoofdzaken loonbelasting en premieheffing*, Deventer: Kluwer 2013, p. 692.

de invoering van deze box in 2001 veel hoger is geweest dan het daadwerkelijk behaalde rendement. Dit blijkt ook uit het eindrapport dat de Commissie Van Dijkhuizen in juni 2013 heeft uitgebracht.⁶ Tegenwoordig zijn de rentestanden historisch laag door de economische crisis en wordt 4% rendement zeker niet gehaald op risicovrije beleggingen en spaarrekeningen. Veel mensen vinden de vermogensrendementsheffing in Nederland dan ook onrechtvaardig, omdat zij voor hun gevoel belasting moeten betalen over een opbrengst die er nooit is geweest.⁷ De Hoge Raad heeft daarnaast onlangs geoordeeld dat de forfaitaire vermogensrendementsheffing van box 3 in strijd kan raken met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (hierna: EVRM). Dit is het geval als blijkt dat het door de wetgever veronderstelde rendement van 4% niet haalbaar is voor particuliere spaarders gedurende een lange periode.⁸

1.2 Onderzoeksvraag

Het onderwerp ‘vermogensrendementsheffing’ is de laatste tijd erg actueel. In de media en in de Tweede Kamer gaat het momenteel over een mogelijke herziening van box 3. De heffing van box 3 staat voornamelijk door de lage rentestanden onder maatschappelijke druk. Bij veel Nederlanders leeft er namelijk een gevoel van onrechtvaardigheid.⁹ Mijn onderzoeksvraag luidt daarom als volgt:

‘Is de huidige vermogensrendementsheffing in Nederland rechtvaardig?’

Om deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zal ik drie deelvragen behandelen:

1. Hoe werkt de vermogensrendementsheffing?
2. Wat wordt verstaan onder rechtvaardigheid in de belastingwetgeving?
3. Aan welke aspecten van rechtvaardigheid voldoet de huidige vermogensrendementsheffing?

1.3 Onderzoeksopzet

In het tweede hoofdstuk zal ik de deelvraag ‘Hoe werkt de vermogensrendementsheffing?’ beantwoorden. Ik zal eerst gaan kijken naar het ontstaan van de vermogensrendementsheffing en met welk doel de vermogensrendementsheffing tot stand is gekomen. Vervolgens zal ik uitleggen hoe het huidige heffingssysteem van box 3 in Nederland werkt.

In het derde hoofdstuk zal ik de deelvraag ‘Wat wordt verstaan onder rechtvaardigheid in de

---

⁶ Commissie Van Dijkhuizen, *Naar een activerender belastingstelsel Eindrapport*, juni 2013, p. 6-7 en 63-64.

⁷ Staatssecretaris van Financiën, *Kamerbrief Keuzes voor een beter belastingstelsel*, Den Haag: 16 september 2014, p. 24.

⁸ HR 3 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:812.

⁹ Pim Kakebeke en Carlo Molenaar, *Herziening box 3-belasting*, Financieel dagblad 17 maart 2015, geraadpleegd op 1 mei 2015 van <http://fd.nl/economie-politiek/1096944/herziening-box-3-belasting-kan-staat-veel-geld-kosten>.

belastingwetgeving?’ beantwoorden. Het begrip ‘rechtvaardigheid’ is opgebouwd uit drie aspecten: rechtsgelijkheid, rechtszekerheid en doelmatigheid. Deze drie aspecten van het begrip ‘rechtvaardigheid’ zal ik in dit hoofdstuk uitgebreid bespreken.

In het vierde hoofdstuk zal ik de deelvraag ‘Aan welke aspecten van rechtvaardigheid voldoet de huidige vermogensrendementsheffing?’ beantwoorden. De vermogensrendementsheffing zal ik gaan toetsen aan de drie kernbegrippen van het begrip ‘rechtvaardigheid’.

Tot slot zal ik in het vijfde hoofdstuk een conclusie geven. Ik zal hiermee de onderzoeksvraag ‘Is de huidige vermogensrendementsheffing in Nederland rechtvaardig?’ beantwoorden.

1.4 Theoretische afbakening

Om mijn scriptie niet te gecompliceerd te maken geef ik een paar afbakening aan.

Ten eerste zal ik geen rekening houden met internationale regelgeving wat betreft het belasten van inkomen uit vermogen. In mijn scriptie beperk ik mij tot het heffingssysteem in Nederland: de vermogensrendementsheffing van box 3.

Ten tweede beperk ik mij tot het onderzoeken of de huidige vermogensrendementsheffing rechtvaardig is. Op deze vraag zal ik een antwoord gaan geven maar ik zal geen andere heffingssystemen erbij gaan halen en vervolgens onderzoeken of deze rechtvaardig zijn. Bovendien zal ik niet oordelen of het belasten van vermogen an sich rechtvaardig is.

HOOFDSTUK 2 - DE FORFAITAIRE VERMOGENSRENDEMENTSHEFFING

2.1 Inleiding

De huidige Wet IB 2001 kent drie soorten belastbare inkomens die zijn ondergebracht in drie verschillende boxen met elk een eigen heffingsregime en tarief. Dit is een gesloten boxensysteem, omdat in beginsel een negatief inkomen in een box niet verrekend kan worden met een positief inkomen in een andere box. Binnen dezelfde box is verrekenen wel mogelijk met een positief inkomen uit een ander kalenderjaar. Dit wordt verticale verliesverrekening genoemd en is alleen mogelijk voor de boxen 1 en 2, omdat in box 3 geen verlies kan ontstaan.¹⁰ De verdeling van de boxen is als volgt:

- Box 1: belastbaar inkomen uit werk en woning met een progressief tarief van maximaal 52%;
- Box 2: belastbaar inkomen uit aanmerkelijk belang met een vast tarief van 25%;
- Box 3: belastbaar inkomen uit sparen en beleggen met een vast tarief van 30%.¹¹

Elk inkomensbestanddeel wordt toegerekend aan een box volgens de rangorderegeling van artikel 2.14 Wet IB 2001. De rangorderegeling betekent dat box 1 voorrang heeft op box 2 en box 2 heeft weer voorrang op box 3. Box 3 is dus van toepassing op alle inkomensbestanddelen die niet in box 1 of box 2 worden belast. Van deze vermogensbestanddelen behoort echter niet alles tot de rendementsgrondslag van box 3, omdat deze zijn vrijgesteld of helemaal niet in aanmerking worden genomen.

Het systeem van box 3, de zogenoemde forfaitaire vermogensrendementsheffing, wijkt behoorlijk af van de systemen van box 1 en 2. Er wordt immers niet het daadwerkelijk behaalde rendement belast maar er wordt een forfaitair rendement gesteld van 4% van de werkelijke waarde van de vermogensbestanddelen.

Allereerst zal ik ingaan op het ontstaan van de vermogensrendementsheffing en de reden waarom deze is ingevoerd. Vervolgens zal ik de werking en belangrijke aspecten van de vermogensrendementsheffing uitleggen. Ik zal dit hoofdstuk afsluiten met een conclusie.

2.2 Ontstaan van de vermogensrendementsheffing

Tot 2001 werd in Nederland de wet IB 1964 gehanteerd. De Wet IB 1964 was een synthetische inkomstenbelasting, omdat de verschillende inkomensbestanddelen werden samengevoegd en deze

---

¹⁰ M.J.R. van Mourik, *Inkomstenbelasting*, Den Haag: Boom fiscale uitgevers 2011, p. 20-21.

¹¹ L.G.M. Stevens, *Elementair Belastingrecht voor economen en bedrijfsjuristen*, Deventer: Kluwer 2013, p. 86.

werden vervolgens tegen hetzelfde progressieve tarief belast.¹² Wat betreft de inkomsten uit vermogen werden alleen de inkomsten belast die voortkwamen uit de bron volgens de Wet IB 1964. Inkomsten die ontstonden door een waardestijging van een vermogensbestanddeel bleven onbelast.¹³ Dit betekent dus dat reguliere inkomsten uit een vermogensbestanddeel, zoals dividend, huur en rente, wel in de belastingheffing werden betrokken doch waardestijgingen van een vermogensbestanddeel niet. Door deze ongelijke behandeling probeerden veel belastingplichtigen vermogenswinsten zoveel mogelijk te genieten in de vorm van onbelaste vermogenswinsten. Door een dergelijke constructie op te zetten kon het progressieve tarief tamelijk eenvoudig worden ontlopen.¹⁴ Daarnaast gold tot 2001 ook de Wet VB 1964. Op grond van deze wet werd jaarlijks, 0,5% in 1965 tot 0,7% in 1998, vermogensbelasting geheven over de waarde van het vermogen op 1 januari van het belastingjaar, de peildatum.¹⁵

De belastingontwijking, die mogelijk was in de Wet IB 1964, was niet gewenst door de Nederlandse overheid. Om te voorkomen dat er nog meer belasting ontdoken zou worden was een herziening voor inkomen uit vermogensbestanddelen noodzakelijk. Om deze reden is de Wet IB 1964 en de Wet VB 1964 in 2001 opgehouden te bestaan en is de Wet IB 2001, waaronder de forfaitaire vermogensrendementsheffing, in werking getreden. Met het forfaitair rendement kan op een redelijk eenvoudige en globale manier worden bepaald hoeveel inkomen een belastingplichtige met zijn vermogensbestanddelen zal behalen.¹⁶

2.3 Voordeel uit sparen en beleggen

2.3.1 Algemeen

De wetgeving omtrent het inkomen uit sparen en beleggen is vastgelegd in hoofdstuk 5 van de Wet IB 2001. In artikel 5.1 Wet IB 2001 is een definitie gegeven voor het belastbaar inkomen uit sparen en beleggen: het voordeel uit sparen en beleggen verminderd met de persoonsgebonden aftrek. De persoonsgebonden aftrek kan er niet voor zorgen dat een negatief voordeel uit sparen en beleggen ontstaat.¹⁷ Vervolgens wordt op grond van artikel 5.2 lid 1 Wet IB 2001 het voordeel uit sparen en beleggen gesteld op 4% van de grondslag sparen en beleggen. Dat is de rendementsgrondslag op 1 januari van het desbetreffende kalenderjaar, de peildatum, voor zover dit meer bedraagt dan het heffingsvrije vermogen.

---

¹² E.J.W. Heithuis, P. Kavelaars en B.F. Schuver, *Inkomstenbelasting inclusief hoofdzaken loonbelasting en premieheffing*, Deventer: Kluwer 2013, p. 3.

¹³ L.G.M. Stevens, *Elementair Belastingrecht voor economen en bedrijfsjuristen*, Deventer: Kluwer 2013, p. 88.

¹⁴ MvT, *Kamerstukken II 1998/1999*, 26 727, nr. 3, p. 36-37.

¹⁵ S.M.H. Dusarduijn, *Vermogensrendementsheffing*, Deventer: Kluwer 2010, p. 7.

¹⁶ MvT, *Kamerstukken II 1998/1999*, 26 727, nr. 3, p. 36-37 en 291.

¹⁷ E.J.W. Heithuis, P. Kavelaars en B.F. Schuver, *Inkomstenbelasting inclusief hoofdzaken loonbelasting en premieheffing*, Deventer: Kluwer 2013, p. 697.

2.3.2 Forfaitaire rendement van 4%

Bij de vermogensrendementsheffing van box 3 wordt uitgegaan van een rendement van 4% over het belastbaar inkomen uit sparen en beleggen. Door dit forfaitaire rendement zijn de werkelijke inkomsten en kosten niet relevant voor de vermogensrendementsheffing. Dit heeft als gevolg dat kosten die een belastingplichtige moet maken om een rendement te behalen, zoals financieringskosten, niet in aftrek kunnen worden gebracht; een eventuele (financierings)schuld kan echter wel als schuld in mindering worden gebracht op de rendementsgrondslag.¹⁸ Doordat er geen rekening wordt gehouden met de werkelijke inkomsten en kosten bestaat er een groot voordeel; belastingplichtigen hebben vooraf een grote mate van zekerheid omtrent het te betalen belastingbedrag en de overheid heeft lange tijd een zeer stabiele belastingopbrengst.¹⁹

De vermogensrendementsheffing kent geen tegenbewijsregeling wanneer het werkelijk behaalde rendement afwijkt van het forfaitaire rendement. De hoogte van het forfaitaire rendement (4%) is een bewuste keuze van de wetgever, omdat iedereen in staat zou moeten zijn om dit rendement zonder risico te kunnen behalen over een langere periode. Vanuit deze gedachte is het niet nodig om een tegenbewijsregeling in de wet op te nemen.²⁰

Er wordt een enkelvoudig forfaitair rendement van 4% gehanteerd. Dit betekent dat er op geen enkele manier rekening wordt gehouden met inflatie.²¹ Daarnaast wordt er geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende vermogensbestanddelen die onder de belastingheffing van box 3 vallen. Dat wil zeggen dat voor alle vermogensbestanddelen een forfaitair rendement van 4% wordt toegepast ondanks het feit dat bijvoorbeeld op aandelen een hoger gemiddeld rendement mag worden verwacht dan op spaargeld. Dit heeft als redenen dat er volgens de wetgever onvoldoende aanleiding toe is en dat onderscheid kan leiden tot mogelijkheden voor arbitrage en belastingontwijking.²²

2.3.3 Peildatum

Het vermogen voor de vermogensrendementsheffing van box 3 moet op een bepaalde datum worden vastgesteld om zo vervolgens de grondslag te kunnen bepalen waarover belasting geheven zal worden. Deze datum wordt de peildatum genoemd.

Met ingang van 1 januari 2011 kent box 3 één peildatum waarop wordt gekeken naar de waarde van het totale vermogen, te weten 1 januari van het kalenderjaar. Tot en met het jaar 2010 werden er

---

¹⁸ E.J.W. Heithuis, P. Kavelaars en B.F. Schuver, *Inkomstenbelasting inclusief hoofdzaken loonbelasting en premieheffing*, Deventer: Kluwer 2013, p. 691-692.

¹⁹ NV, *Kamerstukken II 1999/2000*, 26 727, nr. 7, p. 264.

²⁰ MvT, *Kamerstukken II 1998/1999*, 26 727, nr. 3, p. 39.

²¹ E.J.W. Heithuis, P. Kavelaars en B.F. Schuver, *Inkomstenbelasting inclusief hoofdzaken loonbelasting en premieheffing*, Deventer: Kluwer 2013, p. 692.

²² Commissie Van Dijkhuizen, *Naar een activerender belastingstelsel Eindrapport*, juni 2013, p. 62.

twee peildata gehanteerd, namelijk 1 januari van het kalenderjaar (de begindatum) en 31 december van het kalenderjaar (de einddatum). Het forfaitaire rendement werd toen berekend over het gemiddelde van de rendementsgrondslag van beide peildata. De belangrijkste reden voor de invoering van één peildatum is de voringevulde aangifte inkomstenbelasting. Voor het voorinvullen van de aangifte inkomstenbelasting is het belangrijk dat de Belastingdienst tijdig beschikt over de door derden te verstrekken gegevens. Dit was lastig met de peildatum van 31 december van het kalenderjaar.²³

De Hoge Raad heeft in 2008 geoordeeld dat in box 3 geen rekening hoeft te worden gehouden met het moment van verkrijging van een bezitting of het ontstaan van een schuld, omdat de wetgever weloverwogen heeft gekozen voor een forfaitair systeem en dit dient gerespecteerd te worden.²⁴

Mutaties van het vermogen tijdens het kalenderjaar hebben geen invloed op de belastingheffing van dat kalenderjaar, omdat er alleen gekeken wordt naar de waarde van het vermogen op 1 januari van het desbetreffende kalenderjaar. De vermogensmutaties zijn slechts van belang voor het voordeel uit sparen en beleggen van volgende kalenderjaren.²⁵

2.3.4 Heffingsvrij vermogen

Een vast bedrag van het vermogen is vrijgesteld van de vermogensrendementsheffing van box3. Dit wordt het heffingsvrije vermogen genoemd. Op grond van artikel 5.5 lid 1 Wet IB 2001 bedraagt deze vrijstelling €21.330 per belastingplichtige en dit bedrag kan direct in mindering worden gebracht op de rendementsgrondslag. Deze kan hierdoor echter niet negatief worden. Bij fiscale partners wordt het heffingsvrije vermogen verdubbeld en deze bedraagt dus €42.660.

Het heffingsvrije vermogen zorgt ervoor dat er rekening wordt gehouden met kleine vermogens.

Over het algemeen worden namelijk lagere rendementen behaald op kleinere vermogens dan op grotere vermogens. Daarnaast voorkomt het heffingsvrije vermogen dat mensen met kleine vermogens aangifte inkomstenbelasting voor box 3 moeten doen. Slechts een kwart van de huishoudens in Nederland wordt belast in box 3. Dit komt mede door het heffingsvrije vermogen.²⁶

Er bestaat daarnaast onder voorwaarden nog een extra verhoging van het heffingsvrije vermogen op grond van artikel 5.6 Wet IB 2001. Dit geldt voor belastingplichtigen die aan het einde van het kalenderjaar de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt.

---

²³ MvT, *Kamerstukken II* 2009/2010, 32 130, nr. 3, p. 19-20.

²⁴ HR 9 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BD1101, BNB 2008/188.

²⁵ M.J.R. van Mourik, *Inkomstenbelasting*, Den Haag: Boom fiscale uitgevers 2011, p. 198-199.

²⁶ Commissie Van Dijkhuizen, *Naar een activerender belastingstelsel Eindrapport*, juni 2013, p. 73.

2.3.5 Tarief

Op grond van artikel 2.13 Wet IB 2001 wordt het voordeel uit sparen en beleggen belast tegen een proportioneel tarief van 30%. Dit houdt in dat de vermogensrendementsheffing 1,2% bedraagt van de rendementsgrondslag op 1 januari van het desbetreffende kalenderjaar, de peildatum.

2.4 Rendementsgrondslag

2.4.1 Algemeen

Op grond van artikel 5.3 lid 1 Wet IB 2001 is de rendementsgrondslag de waarde van de bezittingen verminderd met de waarde van de schulden. Zoals eerder vermeld in de inleiding wordt de rendementsgrondslag beperkt door de rangorderegeling van artikel 2.14 Wet IB 2001. In lid 2 van dit artikel is bepaald dat vermogensbestanddelen die kunnen worden belast in box 1 of box 2, niet meer worden belast in box 3. De bekendste voorbeelden hiervan zijn de eigen woning en de eigenwoning-schuld.²⁷

2.4.2 Bezittingen

In artikel 5.3 lid 2 Wet IB 2001 wordt een limitatieve opsomming gegeven van de bezittingen die in aanmerking worden genomen voor de rendementsgrondslag. Hierbij wordt het civielrechtelijke onderscheid tussen 'zaken' en 'vermogensrechten' gebruikt. Het begrip 'zaak' is beschreven in artikel 3:2 van het Burgerlijk Wetboek en het begrip 'vermogensrecht' in artikel 3:6 van het Burgerlijk Wetboek. Zaken zijn tastbare voorwerpen die onroerend of roerend kunnen zijn, terwijl vermogensrechten niet tastbare vermogens- en genotsrechten zijn. Het begrip 'vermogensrecht' heeft in box 3 een ruimere betekenis dan in het Burgerlijk Wetboek, omdat ook persoonlijke, niet-overdraagbare rechten - zoals het recht van gebruik van een woning - in de rendementsgrondslag worden betrokken. Echter, niet elke zaak of elk vermogensrecht is een bezitting in box 3. Zo zijn bijvoorbeeld roerende zaken die voor persoonlijke doeleinden worden gebruikt en die niet hoofdzakelijk als belegging dienen geen bezittingen in box 3.²⁸

2.4.3 Schulden

Schulden kunnen in mindering worden gebracht op de bezittingen. Volgens artikel 5.3 lid 3 Wet IB 2001 wordt onder schulden verstaan verplichtingen met waarde in het economische verkeer. Het is hierbij niet van belang dat de schulden verband houden met belaste bezittingen in box 3. Consumptieve geldleningen mogen zodoende van de belastbare bezittingen in box 3 worden

---

²⁷ R.E.C.M. Niessen, *De Wet inkomstenbelasting 2001*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2014, p. 630-631.

²⁸ M.J.R. van Mourik, *Inkomstenbelasting*, Den Haag: Boom fiscale uitgevers 2011, p. 204-206.

afgetrokken. De schulden waarvan de rente in aanmerking wordt genomen in box 1 of box 2 zijn echter niet aftrekbaar van de bezittingen in box 3 op grond van artikel 2.14 lid 2 Wet IB 2001. Ook worden sinds 1 januari 2010 de schulden die betrekking hebben op persoonsgebonden aftrekposten niet in aanmerking genomen als schuld in box 3 blijkens artikel 5.3 lid 3 onderdeel a Wet IB 2001. Volgens artikel 5.3 lid 3 onderdeel e worden schulden slechts in aanmerking genomen voor zover zij meer bedragen dan €2.900 per belastingplichtige. Dit betekent dat voor fiscale partners een schuldendrempel van €5.800 geldt.²⁹

2.5 Conclusie

Sinds de invoering van de Wet IB 2001 kent Nederland een boxensysteem bestaande uit drie boxen. Box 3 belast het inkomen uit sparen en beleggen door middel van een forfaitaire vermogensrendementsheffing. Hierbij wordt niet uitgegaan van het werkelijk behaalde rendement maar van een verondersteld rendement over de waarde van de vermogensbestanddelen van de belastingplichtige. Deze waarde wordt vastgesteld op 1 januari van het desbetreffende kalenderjaar, de peildatum. Er is gekozen voor een forfaitair rendement van 4%, omdat de wetgever ervan uitging dat iedereen in staat zou moeten zijn dit rendement zonder risico te kunnen behalen over een langere termijn. Het tarief van box 3 bedraagt 30%, waardoor feitelijk 1,2% belasting wordt geheven. De rendementsgrondslag bestaat uit de waarde van de bezittingen verminderd met de waarde van de schulden. Het heffingsvrije vermogen van €21.330 per belastingplichtige mag worden afgetrokken van de belastbare rendementsgrondslag. Deze grondslag bedraagt echter ten minste nihil, dat wil zeggen niet negatief.

In het volgende hoofdstuk behandel ik het begrip 'rechtvaardigheid' in de belastingwetgeving. Dit begrip is opgebouwd uit drie aspecten: rechtsgelijkheid, rechtszekerheid en doelmatigheid. Deze aspecten zullen uitgebreid aan bod komen om op deze manier een antwoord te kunnen geven op de tweede deelvraag.

---

²⁹ R.E.C.M. Niessen, *De Wet inkomstenbelasting 2001*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2014, p. 640-641.

HOOFDSTUK 3 - RECHTVAARDIGHEID IN DE BELASTINGWETGEVING

3.1 Inleiding

Er zijn verschillende criteria waaraan een goed belastingstelsel moet voldoen. Het eerste criterium is effectiviteit; dat wil zeggen dat de gestelde doelstellingen van fiscaal beleid ook feitelijk worden behaald. Het tweede criterium is efficiëntie; dat wil zeggen dat de gestelde doelstellingen met zo min mogelijk uitvoeringskosten moeten worden bewerkstelligd. Het laatste criterium is rechtvaardigheid; dat wil zeggen dat het gedragen wordt door de rechtvaardigheidsopvattingen van de samenleving.³⁰ Wat dit precies inhoudt, is niet duidelijk omdat het verschilt per persoon wat iemand rechtvaardig vindt. Het is dan ook lastig om een definitie aan het begrip 'rechtvaardigheid' te geven.

Volgens Reuvers is het begrip 'rechtvaardigheid' opgebouwd uit twee aspecten: rechtsgelijkheid en rechtszekerheid.³¹ Gribnau heeft hier nog een derde aspect aan toegevoegd: doelmatigheid. Hij heeft zich hierbij laten inspireren door de jurist en rechtsfilosoof Gustav Radbruch. Volgens hen gaat het bij rechtvaardigheid om drie gelijkwaardige aspecten maar het is mogelijk dat er een bepaalde spanning bestaat tussen deze drie aspecten van rechtvaardigheid. Er moet dan ook altijd op zoek worden gegaan naar een evenwicht tussen die drie aspecten, wat betekent dat er niet op één aspect de nadruk wordt gelegd. Radbruch geeft ondanks het feit dat de nadruk niet op één bestanddeel kan worden gelegd toch een voorrangsregel aan: rechtsgelijkheid staat boven rechtszekerheid en rechtszekerheid boven doelmatigheid.³²

Het begrip 'rechtvaardigheid' zal ik dan ook gaan uitleggen aan de hand van de drie eerdergenoemde aspecten. Deze aspecten zullen stuk voor stuk uitgebreid aan bod komen. Dit hoofdstuk zal ik met een conclusie afsluiten.

3.2 Rechtsgelijkheid

3.2.1 Algemeen

Het gelijkheidsbeginsel is een belangrijk beginsel in het Nederlands rechtstelsel. Volgens het gelijkheidsbeginsel dienen gelijke gevallen gelijk behandeld te worden. Dat komt er tevens op neer dat ongelijke gevallen ongelijk behandeld dienen te worden naar de mate van hun ongelijkheid.³³ In het Nederlands rechtssysteem is het gelijkheidsbeginsel op verschillende plekken terug te vinden. Zo is het onder andere terug te vinden in de Grondwet, als algemeen beginsel van behoorlijk bestuur en in de internationale verdragen.

---

³⁰ L.G.M. Stevens, *Elementaire Belastingrecht voor economen en bedrijfsjuristen*, Deventer: Kluwer 2013, p. 9.

³¹ M.R. Reuvers, 'Rechtvaardigheid in de belastingwetgeving', *WFR* 1982/461.

³² J.L.M. Gribnau, 'Belastingrechtvaardigheid', *WFR* 1995/1889.

³³ J.H.M. Nieuwenhuizen, 'Evenwichtige ongelijkheid', *WFR* 2013/706.

3.2.2 Grondwet

De Grondwet is de hoogste wet in Nederland. De overige wetten en verdragen moeten altijd in overeenstemming zijn met de Grondwet. Het gelijkheidsbeginsel is in artikel 1 van de Grondwet (hierna: GW) te vinden en luidt als volgt: *'Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan'*. In Nederland wordt dus iedereen op dezelfde manier behandeld wanneer men zich in (nagenoeg) dezelfde situatie bevindt.

Op grond van artikel 120 GW mag de rechter niet beoordelen of een wetsbepaling of een verdragsbepaling inhoudelijk in strijd is met de Grondwet, omdat in Nederland de regering in samenwerking met de Eerste en Tweede Kamer de wetten heeft gemaakt. Zij mogen als enige iets zeggen over de wetgeving in Nederland. De Eerste en Tweede Kamer worden immers door verkiezingen gekozen en wanneer dit niet bevalt kan men bij de volgende verkiezing op een andere partij stemmen.³⁴ Formele wetgeving mag om deze reden niet getoetst worden aan de Grondwet.

3.2.3 Algemeen beginsel van behoorlijk bestuur

Op grond van artikel 107 lid 2 GW moet de wetgever algemene regels van bestuursrecht vaststellen. Dit heeft ervoor gezorgd dat de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) tot stand is gekomen. Gaandeweg is er een aantal beginselen voortgekomen uit de jurisprudentie. Dit worden de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (hierna: abbb) genoemd. Dit zijn regels voor het spel dat zich tussen bestuursorganen en belanghebbenden afspeelt en deze zijn deels opgenomen in de Awb.³⁵ Het gelijkheidsbeginsel is bijvoorbeeld een ongeschreven abbb. In de belastingheffing hebben de abbb ook erkenning gevonden als bronnen van recht.³⁶

Het gelijkheidsbeginsel is pas in 1979 als abbb aanvaard in de Nederlandse fiscale jurisprudentie.³⁷ Het gaat hierbij om de gelijke behandeling van de ene belastingplichtige ten opzichte van de andere belastingplichtigen.³⁸ Dit betekent dat belastingplichtigen een beroep kunnen doen op het gelijkheidsbeginsel wanneer vergelijkbare belastingplichtigen gunstiger behandeld zijn. Formele wetgeving mag echter niet getoetst worden aan ongeschreven rechtsregels, zoals de abbb. In het Harmonisatiewet arrest heeft de Hoge Raad namelijk geoordeeld dat formele wetgeving niet mag worden getoetst aan algemene rechtsbeginselen wanneer deze niet zijn vastgelegd in algemeen verbindende verdragsbepalingen.³⁹ In 2009 heeft de Hoge Raad dit nogmaals bevestigd.⁴⁰

---

³⁴ K. Heij en W. Visser, *De grondwet in eenvoudig Nederlands*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2007, p. 271.

³⁵ F.C.M.A. Michiels, *Hoofdzaken van het bestuursrecht*, Deventer: Kluwer 2014, p. 133-135.

³⁶ L.G.M. Stevens, *Elementair Belastingrecht voor economen en bedrijfsjuristen*, Deventer: Kluwer 2013, p. 35.

³⁷ HR 6 juni 1979, ECLI:NL:HR:1979:AM4573, BNB 1979/211.

³⁸ HR 27 januari 2006, ECLI:NL:HR:2006:AV0398, BNB 2006/151.

³⁹ HR 14 april 1989, ECLI:NL:HR:1989:AD5725.

3.2.4 Internationale verdragen

Het gelijkheidsbeginsel is ook vastgelegd in verschillende internationale verdragen, zoals het EVRM en het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (hierna: IVBPR). In het EVRM is het gelijkheidsbeginsel vastgelegd in artikel 14 en dit luidt als volgt: *‘Het genot van de rechten en vrijheden die in dit Verdrag zijn vermeld, moet worden verzekerd zonder enig onderscheid op welke grond ook, zoals geslacht, ras, kleur, taal, godsdienst, politieke of andere mening, nationale of maatschappelijke afkomst, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen, geboorte of andere status’*. Het gelijkheidsbeginsel is in het IVBPR terug te vinden in artikel 26: *‘Allen zijn gelijk voor de wet en hebben zonder discriminatie aanspraak op gelijke bescherming door de wet. In dit verband verbiedt de wet discriminatie van welke aard ook en garandeert een ieder gelijke en doelmatige bescherming tegen discriminatie op welke grond ook, zoals ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, eigendom, geboorte of andere status’*. Inhoudelijk verschillen de twee artikelen niet zoveel van elkaar. Op grond van artikel 94 GW zijn afspraken in internationale verdragen belangrijker dan Nederlandse wetten en hierdoor hebben artikel 14 EVRM en artikel 26 IVBPR een rechtstreekse werking. Een rechter mag dan ook de inhoud van wetsbepalingen toetsen aan de hand van het gelijkheidsbeginsel in de artikelen 14 EVRM en 26 IVBPR.

3.2.4.1 Wijze van toetsing

Door de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: EHRM) is er in de afgelopen jaren een model tot stand gekomen, dat de Hoge Raad hanteert bij toetsing aan artikel 14 EVRM en art 26 IVBPR. Dit model bestaat uit een aantal stappen:

1. Is er sprake van gelijke gevallen?
2. Worden de gelijke gevallen ongelijk behandeld?
3. Bestaat er een objectieve en redelijke rechtvaardiging voor de ongelijke behandeling van deze gelijke gevallen?⁴¹

Wanneer gelijke gevallen ongelijk behandeld worden waarvoor geen objectieve en redelijke rechtvaardigingsgrond bestaat, moet er tot slot gekeken worden of rechtsherstel mogelijk is.

3.2.4.2 Gelijke gevallen

Het is lastig vast te stellen wanneer er sprake is van gelijke gevallen, omdat gevallen in principe nooit volkomen gelijk zijn aan elkaar. Happé stelt dat verschillende gevallen als gelijk kunnen worden bestempeld wanneer deze dezelfde kenmerken vertonen vanuit een bepaald perspectief. Gelijkheid

---

⁴⁰ HR 20 maart 2009, ECLI:NL:HR:2009:BG9951.

⁴¹ R.E.C.M. Niessen, ‘De belastingrechter en het gelijkheidsbeginsel’, *TFB* 2009/01.

komt voort uit de doelstellingen van een bepaalde wettelijke regeling. Om in aanmerking te komen voor de wettelijke regeling moet een belastingplichtige aan relevante kenmerken voldoen. Deze relevante kenmerken zijn verbonden aan de doelstellingen van een wettelijke regeling. Om te beoordelen of sprake is van gelijke gevallen moet er naar de relevante kenmerken worden gekeken die in de wettelijke regeling staan.⁴² Het is dus belangrijk om te realiseren in welk perspectief gekeken moet worden bij de beoordeling van gelijke gevallen. De doelstellingen en de achterliggende rechtsbeginselen van een wet zullen uiteindelijk bepalen of sprake is van gelijke gevallen.

3.2.4.3 Ongelijke behandeling

Voor de beoordeling of er sprake is van ongelijke behandeling van een gelijk geval moet er worden gekeken naar de doelstelling van de wet en de inhoud hiervan. Dit moet vervolgens worden vergeleken met de feiten. Dit zorgt ervoor dat deze beoordeling per situatie anders kan zijn. Er kan hiervoor dus ook geen algemene regel worden vastgesteld uit de jurisprudentie van het EHRM of de Hoge Raad. Het EHRM heeft de lidstaten hierbij wel een ruime beoordelingsbevoegdheid gegeven in het Della Ciaja arrest. In dit arrest is namelijk door het EHRM beslist dat de nationale wetgever een 'wide margin of appreciation' heeft op het gebied van belastingheffing. Dit geldt niet alleen voor de vraag of gelijke gevallen ongelijk worden behandeld maar ook voor de vraag of er een objectieve en redelijke rechtvaardiging bestaat voor de ongelijke behandeling van gelijke gevallen.⁴³

3.2.4.4 Objectieve en redelijke rechtvaardigingsgrond

Indien wordt vastgesteld dat er sprake is van een situatie waarin gelijke gevallen ongelijk worden behandeld, betekent dit niet dat deze situatie meteen in strijd is met het gelijkheidsbeginsel. Wanneer voor de ongelijke behandeling een objectieve en redelijke rechtvaardigingsgrond bestaat, is het gerechtvaardigd dat gelijke gevallen ongelijk worden behandeld. Om te kijken of er sprake is van een rechtvaardigingsgrond zullen er twee vragen beantwoord moeten worden. Deze twee vragen komen voort uit de jurisprudentie van het EHRM.⁴⁴ In 1997 heeft de Hoge Raad zich aangesloten bij deze jurisprudentie.⁴⁵

De eerste vraag die moet worden gesteld luidt: 'Is er sprake van een legitiem doel?'. Het doel van een wettelijke regeling moet een ongelijke behandeling van gelijke gevallen mogen rechtvaardigen. Wanneer een wettelijke regeling voor een ongelijke behandeling van gelijke gevallen een legitiem doel heeft, moet er een tweede vraag gesteld worden: 'Wordt er voldaan aan de proportionaliteits-

---

⁴² R.H. Happé, 'Het gelijkheidsbeginsel: de rechtspraak van het EHRM biedt meer ruimte dan de Hoge Raad benut', in: L.J.A. Pieterse, *Vriendenbundel R.E.C.M. Niessen: Draaicirkels van formeel belastingrecht*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2009.

⁴³ EHRM 22 juni 1999, ECLI:NL:XX:1999:AV1935, BNB 2002/398.

⁴⁴ EHRM 13 juni 1979, ECLI:NL:XX:1979:AC3090.

⁴⁵ HR 12 november 1997, ECLI:NL:HR:1997:AA3328, BNB 1998/22.

toets?'. Er moet een redelijke verhouding bestaan tussen het nagestreefde doel en de ongelijke behandeling.

Er bestaat een objectieve en redelijke rechtvaardigingsgrond voor de ongelijke behandeling van gelijke gevallen wanneer aan deze twee vragen is voldaan.

3.2.4.5. Rechtsherstel

Er zal gekeken moeten worden of rechtsherstel mogelijk is indien is vastgesteld dat een wettelijke regeling in strijd is met het gelijkheidsbeginsel. Er kan gemakkelijk rechtsherstel worden verleend door een rechter wanneer sprake is van benadeling: een bepaalde groep personen is ten onrechte uitgezonderd voor de toepassing van een regeling. In dat geval kan een rechter rechtsherstel verlenen door de wettelijke regeling waarin de discriminerende uitzondering is opgenomen buiten werking te stellen. Een rechter kan ook nog eenvoudig rechtsherstel verlenen indien bevoordeling of benadeling niet komt door de tekst van een wettelijke regeling, maar door de uitleg die daaraan is gegeven. Het wordt echter een ander verhaal wanneer bevoordeling of benadeling expliciet in de (tekst van de) wettelijke regeling is verwoord. Een rechter kan dan niet zelf rechtsherstel verlenen, maar zal dit moeten overlaten aan de wetgever.⁴⁶ In dit geval is het niet nodig dat de wetgeving meteen wordt aangepast. Het kan zelfs enkele jaren duren voordat rechtsherstel wordt verleend door de wetgever.

3.3 Rechtszekerheid

3.3.1 Algemeen

Er mag van een overheid worden verwacht dat zij zorgvuldig omgaat met de belangen van haar burgers. De burger heeft dan ook het recht om te weten waar hij aan toe is in zijn rechtsverhouding met de overheid. Rechtszekerheid geldt daarom als een fundamenteel rechtsbeginsel in een rechtsstaat. Dit betekent dat de overheid de rechtspositie van haar burgers niet op onverwachte of onvoorspelbare wijze mag aantasten.⁴⁷ Indien dit wel het geval is, is dit in strijd met het rechtszekerheidsbeginsel. Het optreden van de overheid moet daarom een wettelijke grondslag hebben. Dit wordt ook wel het legaliteitsbeginsel genoemd en is voor de belastingheffing terug te vinden in artikel 104 GW, waarin is vastgesteld dat belastingen van het Rijk worden geheven krachtens de wet. Belastingheffing is immers voor burgers nogal ingrijpend, omdat het een inbreuk vormt op het eigendomsrecht van elke burger.

---

⁴⁶ J.W. van den Berge, 'Gelijkheid, de toepassing van het non-discriminatiebeginsel', *WFR* 2000/895.

⁴⁷ M.C.M. de Kroon e.a., *Studenteneditie 2013 Cursus Belastingrecht (Formeel Belastingrecht)*, Deventer: Kluwer 2013, p. 127.

Het rechtszekerheidsbeginsel kent verschillende componenten: algemene regelgeving, bekendmaking van regelgeving, terugwerkende kracht, duidelijkheid, eenvoud, open normen, verbod van tegenstrijdige regelgeving, verbod van regelgeving die het onmogelijke vraagt en duurzaamheid van regelgeving. Dit impliceert dat rechtszekerheid niet uit één geheel bestaat. Bovendien kunnen de verschillende componenten tegenstrijdigheden bevatten. De componenten zullen daarom ook zorgvuldig tegen elkaar moeten worden afgewogen. Geen enkel component van het rechtszekerheidsbeginsel is hierbij absoluut of exclusief.⁴⁸

3.3.2 Algemene regelgeving

De Amerikaanse rechtsfilosoof Lon Fuller is van mening dat het bestaan van op z'n minst algemene regels de basale eis is voor regelgeving. Deze eis geeft nog geen antwoord op de vraag of de regels rechtvaardig zijn. Een vast bestand van regelgeving moet als minimumeis worden gesteld aan een rechtssysteem. Burgers kunnen door middel van een stelsel van algemene regels bepalen wat zij van de overheid kunnen verwachten en op deze manier kunnen zij hun gedrag daarop afstemmen. Dit geeft de burgers zekerheid.⁴⁹

3.3.3 Bekendmaking van regelgeving

Volgens Fuller is adequate bekendmaking van de regelgeving het tweede component van het rechtszekerheidsbeginsel. Wet- en regelgeving wordt openbaar door bekendmaking, zodat het voor de belastingplichtigen duidelijk is wat hun verplichtingen zijn en op deze manier kunnen zij hun gedrag hierop afstemmen. Wanneer wetgeving tijdig en duidelijk bekend is gemaakt, weten belastingplichtigen waar zij aan toe zijn, wat van hen verwacht wordt en welke rechten zij hebben. Een belastingplichtige moet dus tijdig de relevante kennis (kunnen) hebben met betrekking tot zijn rechtspositie. Het is echter minder bezwaarlijk als regelgeving minder goed bekend is bij het algemene publiek wanneer regelgeving slechts voor een zeer beperkte groep belastingplichtigen geldt.⁵⁰

3.3.4 Terugwerkende kracht

Vanuit het rechtszekerheidsbeginsel gezien heeft een eerbiedigende werking de voorkeur bij invoering van een nieuwe wet. Met een overgangsregeling kan de wetgever de belastingplichtigen

---

⁴⁸ H. Gribnau, 'Rechtsbeginselen en evaluatie van belastingwetgeving', in: A.C. Rijkers en H. Vording, *Vijf jaar Wet IB 2001*, Deventer: Kluwer 2006.

⁴⁹ H. Gribnau, 'Rechtsbeginselen en evaluatie van belastingwetgeving', in: A.C. Rijkers en H. Vording, *Vijf jaar Wet IB 2001*, Deventer: Kluwer 2006.

⁵⁰ H. Gribnau, 'Rechtsbeginselen en evaluatie van belastingwetgeving', in: A.C. Rijkers en H. Vording, *Vijf jaar Wet IB 2001*, Deventer: Kluwer 2006.

tegemeet komen door te bepalen dat de nieuwe wet slechts zal gelden voor nieuwe situaties ontstaan na de inwerkingtreding van de wet. Voor bestaande situaties zullen de oude regels in stand blijven. Het rechtszekerheidsbeginsel verzet zich dan ook tegen invoering van regels met terugwerkende kracht maar er bestaat geen absoluut verbod op terugwerkende kracht.⁵¹ Er is bovendien een uitzondering mogelijk aangezien een regeling wel terugwerkende kracht kan hebben onder omstandigheden. Dit is het geval indien het voorzienbaar was dat de regeling ingevoerd zou gaan worden en voor een bepaalde periode terugwerkende kracht zou hebben. Belastingplichtigen hadden zich dan op de invoering van de regeling kunnen instellen.⁵²

3.3.5 Duidelijkheid

Duidelijkheid is erg belangrijk bij behoorlijke regelgeving. De belastingplichtige moet op een redelijk eenvoudige manier duidelijkheid kunnen krijgen over zijn rechtspositie. Niet alleen de relevante regels moeten vindbaar zijn maar deze moeten ook zo begrijpelijk mogelijk zijn, zodat er geen misverstanden kunnen ontstaan.⁵³ De zins- en de woordlengte moeten zijn afgestemd op de burgers voor wie de wet geldt. Er wordt eigenlijk al een middelbaar onderwijsniveau geëist bij woorden met meer dan 10 letters.⁵⁴ De rechtszekerheid eist dat belastingplichtigen moeten kunnen weten wat hun rechten en plichten op een bepaald moment zijn. De wetgeving is tegenwoordig zo complex en daarom is transparantie onmisbaar. Gebrek aan transparantie van de huidige wetgeving belemmert namelijk de belastingplichtigen bij het afstemmen van hun gedrag.⁵⁵

3.3.6 Eenvoud

De wetgeving wordt door eenvoud duidelijker. Het komt erop neer dat de uitvoerbaarheid van de belastingwetten wordt bevorderd door eenvoud en vereenvoudiging.⁵⁶ Dit impliceert echter niet dat hierdoor de uitvoering van de belastingwetten eenvoudig is. Een eenvoudig lijkende wettekst kan voor grote uitvoeringsmogelijkheden zorgen en hierdoor zou rechtsonzekerheid kunnen ontstaan. Anderzijds kunnen rechtszekerheid en een eenvoudige uitvoering worden bevorderd door een wat ingewikkeldere wettekst. Vereenvoudiging van belastingwetten omvat dus een streven naar een compromis tussen de rechtszekerheid en de uitvoerbaarheid van belastingwetten. Volgens Niessen

---

⁵¹ H. Gribnau, *'Rechtsbeginselen en evaluatie van belastingwetgeving'*, in: A.C. Rijkers en H. Vording, *Vijf jaar Wet IB 2001*, Deventer: Kluwer 2006.

⁵² F.C.M.A. Michiels, *Hoofdzaken van het bestuursrecht*, Deventer: Kluwer 2014, p. 169.

⁵³ H. Gribnau, *'Rechtsbeginselen en evaluatie van belastingwetgeving'*, in: A.C. Rijkers en H. Vording, *Vijf jaar Wet IB 2001*, Deventer: Kluwer 2006.

⁵⁴ M.R. Reuvers, *'Beginselen van behoorlijke wetgeving'*, *FED* 1986/1041.

⁵⁵ H. Gribnau, *'Rechtsbeginselen en evaluatie van belastingwetgeving'*, in: A.C. Rijkers en H. Vording, *Vijf jaar Wet IB 2001*, Deventer: Kluwer 2006.

⁵⁶ H. Gribnau, *'Rechtsbeginselen en evaluatie van belastingwetgeving'*, in: A.C. Rijkers en H. Vording, *Vijf jaar Wet IB 2001*, Deventer: Kluwer 2006.

en Stevens is een zeer eenvoudige wetgeving niet mogelijk onder de huidige verhoudingen. Een combinatie van zware belastendruk, gecompliceerde maatschappelijke verhoudingen en het beogen van rechtvaardigheid dat met de individuele posities zo goed mogelijk rekening houdt, leidt tot een nogal ingewikkelde wetgeving.⁵⁷

3.3.7 Open normen

De wetgeving heeft open normen, waarvan de invulling aan de Belastingdienst en de rechter worden overgelaten. Open normen zijn het resultaat van een bepaald taalgebruik, waarbij het niet specifiek gaat om vage begrippen of dubbelzinnige woorden maar om 'evaluatieve openheid'. Deze begrippen hebben niet veel beschrijvende betekenis en daarom is het aan de toepasser van het recht om aan deze begrippen een beschrijvende betekenis te geven. Een rechtsontwikkeling is mogelijk door zo'n open norm zonder dat de wettekst continu aangepast moet worden aan de actualiteit. De open norm zelf moet zo exact mogelijk gedefinieerd worden zodat de belastingplichtigen niet te maken krijgen met rechtsonzekerheid.⁵⁸

3.3.8 Het verbod van tegenstrijdige regelgeving

Er zijn nog weleens situaties waarbij verschillende wettelijke bepalingen met elkaar in strijd zijn. De rechtszekerheid van de burger wordt in deze situaties aangetast. Dit kan ook het geval zijn door tegenstrijdigheden in de regels zelf. Deze tegenstrijdigheden zullen vaak verholpen moeten worden door interpretatie. Onsamenvangende regelgeving zal tevens tot een schending van het gelijkheidsbeginsel kunnen leiden wanneer een bepaalde classificatie niet overeenkomt met een bepaalde doelstelling.⁵⁹

3.3.9 Het verbod van regelgeving die het onmogelijke vraagt

Voor de belastingplichtige en de Belastingdienst moet regelgeving uitvoerbaar zijn. Normen die tot gedrag aanzetten dat buiten de macht van rechtssubjecten ligt, mogen daarom niet in regelgeving opgenomen zijn. Fuller stelt dat men op moet passen voor een te moraliserende wetgever, die door symbolische wetgeving burgers wil opvoeden.⁶⁰ Een doelmatige uitvoering is een eis voor rechtszekerheid. Een regeling mag niet worden ingevoerd wanneer deze niet kan worden uitgevoerd.⁶¹

---

⁵⁷ R.E.C.M. Niessen en L.G.M. Stevens, *Inleiding tot het belastingrecht*, Deventer: Kluwer 2002, p. 141.

⁵⁸ H. Gribnau, 'Rechtsbeginselen en evaluatie van belastingwetgeving', in: A.C. Rijkers en H. Vording, *Vijf jaar Wet IB 2001*, Deventer: Kluwer 2006.

⁵⁹ H. Gribnau, 'Rechtsbeginselen en evaluatie van belastingwetgeving', in: A.C. Rijkers en H. Vording, *Vijf jaar Wet IB 2001*, Deventer: Kluwer 2006.

⁶⁰ H. Gribnau, 'Rechtsbeginselen en evaluatie van belastingwetgeving', in: A.C. Rijkers en H. Vording, *Vijf jaar Wet IB 2001*, Deventer: Kluwer 2006.

⁶¹ R.E.C.M. Niessen en L.G.M. Stevens, *Inleiding tot het belastingrecht*, Deventer: Kluwer 2002, p. 72.

3.3.10 Duurzaamheid van regelgeving

Regelgeving moet in zekere mate stabiel zijn en niet te veel veranderingen ondergaan. Dit betekent dus dat regelgeving duurzaam moet zijn. Belastingplichtigen kunnen hun gedrag niet goed afstemmen op fiscale wetten wanneer wetgeving onnodig of snel verandert. Dit geldt voor zowel belastingverzwaringen als belastingverlichtingen. Dit impliceert niet dat belastingwetgeving nooit veranderingen mag ondergaan. Belastingwetgeving moet juist wel voldoende flexibel zijn om in te haken op veranderingen in het gedrag van belastingplichtigen of op maatschappelijke en economische ontwikkelingen.⁶²

3.4 Doelmatigheid

De Hoge Raad heeft doelmatigheid in de wettelijke regeling erkend als een geldige rechtvaardigingsgrond.⁶³ Doelmatigheid is echter wel het minst belangrijke aspect van de drie aspecten van het begrip 'rechtvaardigheid'. Doelmatigheid betekent dat de regeling in overeenstemming is met het doel, oftewel: heeft de wettelijke regeling het doel bereikt waarvoor deze is ingevoerd?.⁶⁴ Om te beoordelen of een wettelijke regeling doelmatig is, moet er eerst gekeken worden welke doelstelling de wetgever heeft gehad bij de invoering van de wettelijke regeling. Vervolgens moet gekeken worden of deze doelstelling daadwerkelijk behaald is na de invoering.

Voor de beoordeling van de doelmatigheid kan ook nog naar een ander punt worden gekeken, namelijk de uitvoerbaarheid van de regeling. Hierbij is het van belang dat de wettelijke regeling eenvoudig uitvoerbaar is.

3.5 Conclusie

Volgens Gribnau bestaat het begrip 'rechtvaardigheid' uit drie gelijkwaardige aspecten: rechtsgelijkheid, rechtszekerheid en doelmatigheid.

Om te bepalen of wettelijke bepalingen aan het aspect rechtsgelijkheid voldoen, zal het gelijkheidsbeginsel uit de internationale verdragen, het EVRM en het IVBPR, moeten worden gebruikt aangezien formele wetgeving niet getoetst mag worden aan de Grondwet of de abbb. Uit de jurisprudentie is hiervoor een toetsingskader tot stand gekomen, waarbij moet worden gekeken of er sprake is van gelijke gevallen, een ongelijke behandeling en een objectieve en redelijke rechtvaardigingsgrond. Wanneer er geen objectieve en redelijke rechtvaardigingsgrond aanwezig is, zal moeten worden gekeken of rechtsherstel mogelijk is.

---

⁶² H. Gribnau, 'Rechtsbeginselen en evaluatie van belastingwetgeving', in: A.C. Rijkers en H. Vording, *Vijf jaar Wet IB 2001*, Deventer: Kluwer 2006.

⁶³ M.C.M. de Kroon e.a., *Studenteneditie 2013 Cursus Belastingrecht (Formeel Belastingrecht)*, Deventer: Kluwer 2013, p. 227.

⁶⁴ *Koenen woordenboek Nederlands*, Utrecht-Antwerpen: Van Dale Lexicografie 2006, p. 254.

Rechtszekerheid bestaat uit verschillende onderdelen: algemene regelgeving, bekendmaking van regelgeving, terugwerkende kracht, duidelijkheid, eenvoud, open normen, verbod van tegenstrijdige regelgeving, verbod van regelgeving die het onmogelijke vraagt en duurzaamheid van regelgeving. Deze verschillende onderdelen zullen nauwkeurig tegen elkaar moeten worden afgewogen om te beoordelen of er sprake is van rechtszekerheid.

Bij de beoordeling van doelmatigheid moet worden bekeken of de wettelijke regeling het doel heeft bereikt waarvoor deze is ingevoerd. Daarnaast kan ook nog naar de uitvoerbaarheid van de wettelijke regeling worden gekeken.

In het volgende hoofdstuk ga ik de vermogensrendementsheffing van box 3 toetsen aan de drie aspecten van het begrip 'rechtvaardigheid'. Voor het gelijkheidsbeginsel zal ik dit doen aan de hand van het toetsingskader, dat is ontstaan uit de jurisprudentie. Voor het rechtszekerheidsbeginsel zal ik de verschillende onderdelen hiervan bespreken met betrekking tot de vermogensrendementsheffing. Voor de doelmatigheid zal ik gaan kijken of de vermogensrendementsheffing het gewenste doel heeft bereikt. Op deze manier kan ik een antwoord geven op de derde deelvraag.

HOOFDSTUK 4 - DE VERMOGENSRENDEMENTSHEFFING EN DE ASPECTEN VAN RECHTVAARDIGHEID

4.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken zijn de vermogensrendementsheffing en het begrip 'rechtvaardigheid' besproken. In dit hoofdstuk zullen deze hoofdstukken samenkomen, omdat er zal worden gekeken aan welke aspecten van rechtvaardigheid de vermogensrendementsheffing voldoet. De aspecten die ik bekijk zijn rechtsgelijkheid, rechtszekerheid en doelmatigheid.

Als eerst zal ik aan de hand van het toetsingskader dat is ontstaan uit de jurisprudentie van de EHRM de vermogensrendementsheffing gaan toetsen aan het gelijkheidsbeginsel. Vervolgens zal ik gaan kijken of de vermogensrendementsheffing voldoet aan het rechtszekerheidsbeginsel, waarbij ik bekijk of de verschillende onderdelen van rechtszekerheid zijn terug te vinden in de vermogensrendementsheffing. Tot slot bespreek ik de doelmatigheid van de vermogensrendementsheffing en beoordeel ik of de gewenste doelstelling na invoering van de vermogensrendementsheffing is behaald. Het is hierbij ook van belang aandacht te schenken aan de vraag of het eenvoudig uitvoerbaar is.

4.2 Toetsing aan rechtsgelijkheid

4.2.1 Algemeen

In het vorige hoofdstuk is het gelijkheidsbeginsel besproken, waaruit blijkt dat formele wetgeving op grond van artikel 120 GW niet mag worden getoetst aan het gelijkheidsbeginsel van artikel 1 GW. Voor de vermogensrendementsheffing kan dus geen beroep worden gedaan op artikel 1 GW, omdat de vermogensrendementsheffing is opgenomen in de Wet IB 2001. Ook het gelijkheidsbeginsel als een abbb mag niet worden gebruikt voor de toetsing van formele wetgeving, omdat op grond van het Harmonisatiewet arrest niet mag worden getoetst aan ongeschreven rechtsbeginselen. Het is echter wel mogelijk om op grond van artikel 94 GW de vermogensrendementsheffing te toetsen aan het gelijkheidsbeginsel uit de internationale verdragen, te weten artikel 14 EVRM en artikel 26 IVBPR. In het vorige hoofdstuk is het toetsingskader van het EHRM besproken en dit zal ook worden gebruikt voor de toetsing van de vermogensrendementsheffing aan het gelijkheidsbeginsel.

4.2.2 Gelijke gevallen?

Bij de beoordeling of sprake is van gelijke gevallen is het belangrijk om te weten dat er geen onderscheid wordt gemaakt binnen de vermogensbestanddelen die meetellen voor de

vermogensrendementsheffing.⁶⁵ Dit betekent dat een belastingplichtige met een laag renderend vermogen hetzelfde wordt belast als iemand met een hoger renderend vermogen van dezelfde grootte.⁶⁶ Er zijn dus twee soorten belastingplichtigen uit het oogpunt van de vermogensrendementsheffing; belastingplichtigen met laag renderend vermogen en met hoog renderend vermogen.

In beginsel kan worden gesteld dat dit verschillende belastingplichtigen zijn en er dus geen sprake is van gelijke gevallen. De ene belastingplichtige behaalt immers een hoger rendement dan de andere belastingplichtige. Gevallen zijn echter nooit exact gelijk en daarom moet de gelijkheid van gevallen worden beoordeeld vanuit het perspectief van de vermogensrendementsheffing. De vermogensrendementsheffing zorgt ervoor dat inkomen uit sparen en beleggen wordt belast.⁶⁷ Het maakt hierbij niet uit hoeveel rendement wordt behaald. Er wordt immers een forfaitair rendement van 4% gesteld.⁶⁸ Wanneer de vraag of er sprake is van gelijke gevallen vanuit dit perspectief wordt bekeken, verschillen de belastingplichtigen met laag renderend vermogen en de belastingplichtigen met hoog renderend vermogen niet. Zij proberen immers allebei een rendement met hun vermogen te behalen en de manier waarop zij dit doen is niet relevant. Zeker gezien de werking van de vermogensrendementsheffing is het werkelijk behaalde rendement voor de beoordeling of er sprake is van gelijke gevallen niet van belang.

Zodoende ben ik van mening dat gesteld kan worden dat in dit geval sprake is van gelijke gevallen. Om te beoordelen of de vermogensrendementsheffing in strijd is met het gelijkheidsbeginsel zal ik moeten kijken of de gelijke gevallen ongelijk behandeld worden.

4.2.3 Ongelijke behandeling?

Voor de heffing van de vermogensrendementsheffing moet eerst worden vastgesteld wat de grondslag sparen en beleggen van een belastingplichtige is. Dit is de waarde van de bezittingen die meetellen voor box 3. Het forfaitaire rendement wordt dan gesteld op 4% van die grondslag verminderd met het heffingsvrije vermogen van €21.330. Vervolgens bedraagt het belastingtarief 30%, waardoor in feite een belasting wordt geheven van 1,2% over het vermogen.⁶⁹

Dit systeem werkt voor elke belastingplichtige hetzelfde met hetzelfde bedrag aan heffingsvrij vermogen en hetzelfde belastingtarief, ongeacht hoeveel rendement er behaald is of de manier waarop een rendement behaald is. Ik vind daarom dat belastingplichtigen met een laag renderend vermogen en belastingplichtigen met een hoog renderend vermogen op gelijke wijze worden

---

⁶⁵ Commissie Van Dijkhuizen, *Naar een activerender belastingstelsel Eindrapport*, juni 2013, p. 62.

⁶⁶ S.M.H. Dusarduijn, *Vermogensrendementsheffing*, Deventer: Kluwer 2010, p. 72.

⁶⁷ Artikel 2.3 Wet IB 2001.

⁶⁸ Artikel 5.2 Wet IB 2001.

⁶⁹ Artikel 5.2 Wet IB 2001, artikel 5.5 Wet IB 2001 en artikel 2.13 Wet IB 2001.

behandeld. Er is dus in dit geval sprake van gelijke gevallen die gelijk worden behandeld en daarom is het niet nodig om te kijken of sprake is van een objectieve en redelijke rechtvaardigingsgrond. De vermogensrendementsheffing is zodoende niet in strijd met het gelijkheidsbeginsel.

4.3 Toetsing aan rechtszekerheid

4.3.1 Algemeen

Uit het vorige hoofdstuk blijkt dat rechtszekerheid uit verschillende onderdelen bestaat; algemene regelgeving, bekendmaking van regelgeving, terugwerkende kracht, duidelijkheid, eenvoud, open normen, verbod van tegenstrijdige regelgeving, verbod van regelgeving die het onmogelijke vraagt en duurzaamheid van regelgeving. Om te beoordelen of de vermogensrendementsheffing aan het rechtszekerheidsbeginsel voldoet, zal worden gekeken in hoeverre verschillende onderdelen van rechtszekerheid van toepassing zijn op de vermogensrendementsheffing.

4.3.2 Algemene regelgeving

Voor de rechtszekerheid van belastingplichtigen is het van belang dat er ten minste algemene regels bestaan, zodat het voor hen duidelijk is wat ze kunnen verwachten. De wettelijke bepalingen omtrent de vermogensrendementsheffing zijn vastgelegd in hoofdstuk 5 van de Wet IB 2001. In dit hoofdstuk is bepaald wat het belastbaar inkomen uit sparen en beleggen is en op welke manier dit wordt vastgesteld. Het belastingtarief dat voor het inkomen uit sparen en beleggen geldt, staat in artikel 2.13 Wet IB 2001.

Aangezien er algemene regels zijn vastgesteld omtrent de vermogensrendementsheffing wordt naar mijn mening voldaan aan dit kenmerk van rechtszekerheid. Belastingplichtigen kunnen immers weten of opzoeken wat de vermogensrendementsheffing inhoudt en op deze manier wordt de rechtszekerheid van hen bevorderd.

4.3.3 Bekendmaking van regelgeving

Het tweede component dat belangrijk is omtrent de rechtszekerheid van belastingplichtigen is het tijdig bekendmaken van wet- en regelgeving. Een wetsvoorstel moet eerst in de Tweede Kamer worden behandeld en wanneer het wetsvoorstel is aangenomen, wordt dit behandeld in de Eerste Kamer. Wanneer beide Kamers het voorstel hebben aangenomen, kunnen de koning en de verantwoordelijke ministers hun handtekening eronder zetten. Vanaf dat moment is er sprake van een wet en deze wordt bekendgemaakt in het Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.⁷⁰

---

⁷⁰ Rijksoverheid, *Hoe komt een wet tot stand?*, geraadpleegd op 11 juni 2015 van <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wetgeving-en-rechtsgebieden/hoe-komt-een-wet-tot-stand>.

De Wet IB 2001 is in 2000 in het Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden gepubliceerd. Hierin staat dat het een wet is van 11 mei 2000 met alle bepalingen van de Wet IB 2001, waaronder ook de vermogensrendementsheffing.⁷¹ De Wet IB 2001, en daarmee dus ook de vermogensrendementsheffing, is per 1 januari 2001 in werking getreden. De wetgeving is dus ruim een halfjaar van tevoren openbaar gemaakt, waardoor belastingplichtigen op tijd konden weten waar ze aan toe zouden zijn vanaf januari 2001.

Mijns inziens voldoet de vermogensrendementsheffing ook aan het tweede component van rechtszekerheid, omdat belastingplichtigen ruim van tevoren kennis konden opdoen met betrekking tot hun rechtspositie.

4.3.4 Terugwerkende kracht

Het verbod van terugwerkende kracht van wetgeving in het nadeel van belastingplichtigen wordt ook wel het materiële rechtszekerheidsbeginsel genoemd. Terugwerkende kracht is bij de vermogensrendementsheffing niet van toepassing, omdat, zoals besproken bij het onderdeel 'bekendmaking van regelgeving', de vermogensrendementsheffing niet met terugwerkende kracht is ingevoerd. De vermogensrendementsheffing is ingevoerd als onderdeel van de belastingherziening voor de Wet IB 1964 en dit is ruim voor de inwerkingtreding van de Wet IB 2001 gepubliceerd in het Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

Er is dus geen sprake van invoering met terugwerkende kracht en daarom is dit component van rechtszekerheid voor de beoordeling of de vermogensrendementsheffing aan rechtszekerheid voldoet irrelevant.

4.3.5 Duidelijkheid

Met het oog op de rechtszekerheid van belastingplichtigen is het belangrijk dat wet- en regelgeving duidelijk is; het moet vindbaar en zo begrijpelijk mogelijk zijn. De wet- en regelgeving, zoals de vermogensrendementsheffing, is in Nederland niet duidelijk en eenvoudig te vinden. Duidelijkheid en complexiteit staan dan ook op gespannen voet met elkaar.⁷² Voor de meeste belastingplichtigen in Nederland is het lastig om na te gaan welke wettelijke bepaling op hem van toepassing is en wat die bepaling precies inhoudt. Dit komt met name door de moeilijke taal van de wet- en regelgeving; voor een 'normale' belastingplichtige is het niet te begrijpen wat er met die wet- en regelgeving exact

---

⁷¹ Wet van 11 mei 2000, *Stb.* 2000, 215.

⁷² H. Gribnau, *Rechtsbeginselen en evaluatie van belastingwetgeving*, in: A.C. Rijkers en H. Vording, *Vijf jaar Wet IB 2001*, Deventer: Kluwer 2006.

wordt bedoeld. De website van de Belastingdienst⁷³ verschaft wel wat meer duidelijkheid voor 'normale' belastingplichtigen maar ook hier wordt nog altijd lastige terminologie gebruikt voor die belastingplichtigen. Dit zorgt ervoor dat het nog altijd lastig blijft voor hen om te begrijpen wat precies wordt bedoeld met de wet- en regelgeving. Voor de vermogensrendementsheffing geldt dit dus ook en daarom moet de overheid juist de wet- en regelgeving in Nederland verduidelijken door middel van voorlichting.

De rechtszekerheid van een belastingplichtige wordt aangetast wanneer hij niet precies begrijpt wat een wettelijke bepaling, zoals de vermogensrendementsheffing, inhoudt omdat hij niet goed weet wat van hem wordt verwacht.

In mijn ogen voldoet de vermogensrendementsheffing niet aan dit onderdeel van rechtszekerheid, omdat lang niet elke belastingplichtige weet waar hij de wet- en regelgeving omtrent de vermogensrendementsheffing kan vinden, laat staan dat hij snapt wat precies de bedoeling van een wettekst is.

4.3.6 Eenvoud

De vermogensrendementsheffing is een voorbeeld van eenvoudige wetgeving, omdat er van een forfaitair rendement wordt uitgegaan. Er zijn geen ingewikkelde berekeningen nodig om vast te stellen wat het te betalen belastingbedrag uiteindelijk zal zijn, omdat er geen rekening hoeft te worden gehouden met het daadwerkelijk behaalde rendement. Ieder jaar kan de belastingplichtige namelijk uitgaan van een forfaitair rendement van 4% over de waarde van de vermogensbestanddelen die meetellen voor box 3 op 1 januari van het desbetreffende kalenderjaar. Vervolgens geldt hier een belastingtarief van 30% en dan staat het te betalen belastingbedrag vast. Dit bevordert de rechtszekerheid van de belastingplichtige.

Ik ben van mening dat de vermogensrendementsheffing aan dit kenmerk van rechtszekerheid voldoet, omdat het een vrij eenvoudig systeem is; het is makkelijk vast te stellen wat het te betalen belastingbedrag zal zijn.

4.3.7 Open normen

Bij de vermogensrendementsheffing is er niet bepaald sprake van open normen, omdat van alle begrippen, die in hoofdstuk 5 van de Wet IB 2001 staan, een beschrijving is gegeven. Er is bijvoorbeeld precies beschreven welke bezittingen en schulden onder de rendementsgrondslag vallen en welke bezittingen vervolgens zijn vrijgesteld. Wanneer ontwikkelingen gaande zijn, zal de wettekst hierop moeten worden aangepast omdat precies beschreven staat wat er wordt bedoeld.

---

⁷³ Belastingdienst, *Box 3: sparen en beleggen*, geraadpleegd op 21 juni 2015 van http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/prime/inkomstenbelasting/heffingskortingen_boxen_tarieven/boxen_en_tarieven/box_3/box_3.

De vermogensrendementsheffing voldoet daarom in mijn ogen niet aan dit onderdeel van rechtszekerheid, omdat de begrippen in hoofdstuk 5 van de Wet IB 2001 een beschrijvende betekenis hebben en open normen hebben dit juist niet.

4.3.8 Verbod van tegenstrijdige regelgeving

Het gebeurt weleens dat regelgeving met elkaar in strijd is. Dit is niet de bedoeling, omdat in dat geval de rechtszekerheid van een belastingplichtige wordt aangetast. Dit kan ook het geval zijn bij de vermogensrendementsheffing. De Hoge Raad heeft namelijk geoordeeld dat de vermogensrendementsheffing in strijd kan zijn met het EVRM als blijkt dat het veronderstelde rendement van 4% gedurende een lange periode niet haalbaar is voor particuliere spaarders.⁷⁴ In artikel 1 Eerste Protocol EVRM is namelijk het ongestoorde genot van het eigendom vastgelegd. Het artikel luidt als volgt: *‘Iedere natuurlijke of rechtspersoon heeft recht op het ongestoord genot van zijn eigendom. Aan niemand zal zijn eigendom worden ontnomen behalve in het algemeen belang en onder de voorwaarden voorzien in de wet en in de algemene beginselen van internationaal recht. De voorgaande bepalingen tasten echter op geen enkele wijze het recht aan, dat een Staat heeft om die wetten toe te passen, die hij noodzakelijk oordeelt om het gebruik van eigendom te reguleren in overeenstemming met het algemeen belang of om de betaling van belastingen of andere heffingen te verzekeren’*. Dit artikel waarborgt dus voor iedereen het recht op het ongestoorde genot van het eigendom. In het arrest Darby is vastgesteld dat de plicht tot het betalen van belasting onder dit artikel valt.⁷⁵ Bovendien is belastingheffing te beschouwen als regulering van eigendom in de zin van artikel 1 Eerste Protocol bij het EVRM volgens de vaste rechtspraak van het EHRM.⁷⁶ Volgens de Hoge Raad kan de vermogensrendementsheffing slechts in strijd komen met het ongestoorde genot van het eigendom indien het veronderstelde rendement niet meer haalbaar is en dit, gecombineerd met het belastingtarief, tot een ‘bovenmatige last’ leidt voor belastingplichtigen.⁷⁷ Uit het eindrapport van de Commissie Van Dijkhuizen blijkt dat het daadwerkelijk behaalde rendement lager is dan het veronderstelde rendement van 4% sinds de invoering van de vermogensrendementsheffing in 2001. Het gemiddelde rendement op een spaarrekening en op aandelen was over de jaren 2001 tot en met 2012 namelijk 2,6% respectievelijk -0,9%.⁷⁸ Als de rentestanden nog een paar jaar zo laag blijven, is de kans groot dat de vermogensrendementsheffing in strijd raakt met artikel 1 Eerste Protocol EVRM, omdat in dat geval sprake is van een ‘bovenmatige last’ voor belastingplichtigen. Naar mijn mening is aan dit kenmerk van rechtszekerheid niet voldaan, omdat het daadwerkelijk

---

⁷⁴ HR 3 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:812.

⁷⁵ EHRM 23 oktober 1990, ECLI:NL:XX:1990:AV7933, BNB 1995/244.

⁷⁶ HR 3 april 2009, ECLI:NL:HR:2009:BC2816, BNB 2009/268.

⁷⁷ HR 3 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:812.

⁷⁸ Commissie Van Dijkhuizen, *Naar een activerender belastingstelsel Eindrapport*, juni 2013, p. 6-7 en 63-64.

behaalde rendement gemiddeld gezien vanaf de invoering van de vermogensrendementsheffing lager is dan het veronderstelde rendement van 4%. Hierdoor kan de vermogensrendementsheffing in strijd raken met artikel 1 Eerste Protocol EVRM.

4.3.9 Verbod van regelgeving die het onmogelijke vraagt

Het is belangrijk dat de wet- en regelgeving uitvoerbaar is voor zowel de belastingplichtige als de Belastingdienst. De Wet IB 2001, en daarmee de vermogensrendementsheffing, bestaat inmiddels bijna 15 jaar. Dit impliceert dat de vermogensrendementsheffing uitvoerbaar is, omdat de overheid anders al lang had gekeken naar een ander systeem om het vermogen in de belastingheffing te betrekken. Zoals al eerder is besproken, is de vermogensrendementsheffing een betrekkelijk eenvoudig systeem en hierdoor wordt de uitvoerbaarheid bevorderd. Voor de belastingplichtigen is het goed uitvoerbaar, omdat zij alleen de waarde op 1 januari van het desbetreffende kalenderjaar van hun vermogensbestanddelen die in de rendementsgrondslag worden betrokken, hoeven op te geven bij de aangifte inkomstenbelasting. Zij hoeven verder geen rekening te houden met vermogensmutaties in het jaar zelf.⁷⁹ Voor de Belastingdienst is het goed uitvoerbaar, omdat uit de praktijk is gebleken dat de hoogte van de belastingheffing makkelijk is vast te stellen en te innen.⁸⁰ Ik vind dat de vermogensrendementsheffing voldoet aan dit onderdeel van rechtszekerheid, omdat het systeem alweer lange tijd bestaat en gedurende die periode is het goed uitvoerbaar voor de belastingplichtige en de Belastingdienst.

4.3.10 Duurzaamheid van regelgeving

De vermogensrendementsheffing bestaat alweer bijna 15 jaar, zoals besproken bij het onderdeel 'verbod van regelgeving die het onmogelijke vraagt'. In de tussentijd is de werking van het systeem nauwelijks gewijzigd; er hebben enkel wat veranderingen in onder andere de vrijstellingen en het heffingsvrije vermogen plaatsgevonden. Er kan dus gesteld worden dat het systeem redelijk stabiel is. Dit zorgt ervoor dat de belastingplichtige weet waar hij aan toe is en dat is goed voor zijn rechtszekerheid. Een wettelijke bepaling moet echter wel zodanig flexibel zijn dat het met actuele ontwikkelingen mee kan gaan. Dit is ook het geval bij de vermogensrendementsheffing, want vanaf 1 januari 2011 kent de vermogensrendementsheffing nog maar één peildatum. De voornaamste reden hiervoor is de vooringevulde aangifte inkomstenbelasting.⁸¹ Dit is een technologische ontwikkeling die ervoor zorgt dat het invullen van de belastingaangifte makkelijker is voor de belastingplichtige. De belastingplichtige hoeft namelijk alleen nog maar de gegevens te controleren die de Belasting-

---

⁷⁹ M.J.R. van Mourik, *Inkomstenbelasting*, Den Haag: Boom fiscale uitgevers 2011, p. 198-199.

⁸⁰ Commissie Van Dijkhuizen, *Naar een activerender belastingstelsel Eindrapport*, juni 2013, p. 61.

⁸¹ MvT, *Kamerstukken II 2009/2010*, 32 130, nr. 3, p. 19-20.

dienst al voor hem heeft ingevuld.

De vermogensrendementsheffing is in mijn ogen een duurzame regelgeving, omdat het systeem al heel wat jaren bestaat zonder grote wijzigingen. Bovendien is het systeem flexibel genoeg voor wijzigingen met betrekking tot actuele ontwikkelingen.

4.4 Toetsing aan doelmatigheid

4.4.1 Algemeen

In het vorige hoofdstuk is naar voren gekomen wat onder doelmatigheid moet worden verstaan; de regeling is in overeenstemming met het doel. Om te beoordelen of de vermogensrendementsheffing aan doelmatigheid voldoet, zal er worden gekeken met welk doel de vermogensrendementsheffing is ingevoerd en of dit doel daadwerkelijk is behaald. Daarnaast is het van belang om te kijken naar de uitvoerbaarheid van de vermogensrendementsheffing. Het draait hierbij vooral om een eenvoudige uitvoering van de vermogensrendementsheffing.

4.4.2 Doel van de vermogensrendementsheffing

Bij de belastingherziening van de Wet IB 1964 was het duidelijk dat er een nieuw regime voor inkomen uit sparen en beleggen moest komen. In de Wet IB 1964 waren namelijk reguliere opbrengsten van privé-vermogensbestanddelen (rente, dividend en huur) belast, maar de behaalde vermogenswinsten op zulke vermogensbestanddelen waren niet belast. Dit zorgde ervoor dat veel belastingplichtigen probeerden om zoveel mogelijk onbelaste vermogensrendementen te behalen. Het progressieve tarief kon op deze manier redelijk makkelijk worden ontlopen. Deze ongewenste, maar toegestane belastingontwijking werd erger wanneer zulke beleggingsvormen werden gefinancierd met leningen. De rente op die leningen was immers vaak volledig aftrekbaar.

Als oplossing voor dit probleem is in 2001 de Wet IB 2001 ingevoerd met een gesloten boxensysteem waarbij de vermogensrendementsheffing is opgenomen in box 3.⁸² De vermogensrendementsheffing gaat niet uit van een daadwerkelijk behaald rendement maar van een forfaitair rendement van 4% over het netto vermogen. Een belastingplichtige wordt dus geacht altijd een bepaald rendement te (kunnen) behalen met de vermogensbestanddelen die tot zijn grondslag behoren. Door dit forfaitaire rendement is de belastingontwijking, die mogelijk was onder de Wet IB 1964, niet meer mogelijk onder de Wet IB 2001.

Het probleem van renteaftrek is tevens verholpen doordat aftrekbare kosten en renten niet meer worden toegestaan. De reden hiervoor is dat bij het bepalen van de hoogte van het forfaitaire

---

⁸² MvT, *Kamerstukken II 1998/1999*, 26 727, nr. 3, p. 6.

rendement op een globale manier rekening is gehouden met die kosten doordat de (financierings-) schulden aftrekbaar zijn. Er is dan geen ruimte meer voor de aftrek van die kosten zelf.⁸³

Ik ben van mening dat het doel waarmee de vermogensrendementsheffing in 2001 is ingevoerd ook daadwerkelijk is behaald, omdat de toegestane belastingontwijking onder de Wet IB 1964 niet meer mogelijk is.

4.4.3 Uitvoerbaarheid van de vermogensrendementsheffing

Doordat de vermogensrendementsheffing uitgaat van een forfaitair rendement is het makkelijk uitvoerbaar. Daadwerkelijk behaalde rendementen uit vermogen zijn namelijk erg moeilijk te meten en te controleren en deze kunnen bovendien sterk fluctueren. De vermogensrendementsheffing gaat ieder jaar uit van 4% over de waarde van het vermogen op 1 januari van het desbetreffende kalenderjaar. De hoogte van de belastingheffing is hierdoor betrekkelijk stabiel en goed voorspelbaar. Dit is handig voor de belastingplichtige, omdat hij weet waar hij aan toe is. Ook voor de overheid is het handig, omdat de vermogensrendementsheffing makkelijk is vast te stellen en te innen. De overheid weet bovendien ook waar zij aan toe is, omdat de belastingopbrengst omtrent vermogen ieder jaar redelijk stabiel is.⁸⁴

Mijns inziens is de uitvoerbaarheid van de vermogensrendementsheffing eenvoudig. Het is namelijk voor zowel de belastingplichtige als voor de overheid goed en makkelijk te voorspellen welk bedrag aan belasting moet worden betaald dan wel ontvangen.

4.5 Conclusie

Wat betreft het gelijkheidsbeginsel ben ik van mening dat bij de vermogensrendementsheffing kan worden gesproken over gelijke gevallen. De gelijkheid van gevallen moet beoordeeld worden vanuit het perspectief van de vermogensrendementsheffing. Deze maakt geen onderscheid binnen de vermogensbestanddelen die meetellen voor de vermogensrendementsheffing, waardoor belastingplichtigen met een laag renderend vermogen hetzelfde worden belast als belastingplichtigen met een hoger renderend vermogen. Bovendien kijkt de vermogensrendementsheffing niet naar het werkelijk behaalde rendement, maar deze gaat uit van een verondersteld rendement van 4%. Het verschil in hoog of laag renderend vermogen is dus niet van belang en daarom is er in dit geval sprake van gelijke gevallen. Deze gelijke gevallen worden gelijk behandeld, omdat beide belastingplichtigen feitelijk gezien een belasting betalen van 1,2% over het vermogen. De vermogensrendementsheffing is dus niet in strijd met het gelijkheidsbeginsel.

In mijn ogen voldoet de vermogensrendementsheffing in grote lijnen aan het rechtszekerheids-

---

⁸³ MvT, *Kamerstukken II 1998/1999*, 26 727, nr. 3, p. 39.

⁸⁴ Commissie Van Dijkhuizen, *Naar een activerender belastingstelsel Eindrapport*, juni 2013, p. 61.

beginsel, omdat het slechts aan een aantal componenten van rechtszekerheid niet voldoet. Er wordt voldaan aan 'algemene regelgeving', omdat de vermogensrendementsheffing is vastgelegd in hoofdstuk 5 van de Wet IB 2001. In dit hoofdstuk hebben alle begrippen een beschrijvende betekenis, waardoor er geen sprake is van 'open normen'. De bepalingen omtrent de vermogensrendementsheffing zijn voor de meeste belastingplichtigen moeilijk te begrijpen en daarom kan niet worden gesproken over 'duidelijkheid'. Daarentegen kan makkelijk worden vastgesteld wat het te betalen belastingbedrag is door het forfaitaire rendement, zodat er sprake is van 'eenvoud'. Er wordt tevens voldaan aan 'bekendmaking van regelgeving', omdat de invoering van de vermogensrendementsheffing ruim een halfjaar van tevoren bekend is gemaakt. Hierdoor is geen sprake van invoering met terugwerkende kracht. Het systeem van een forfaitaire heffing bestaat al 15 jaar en al deze jaren is het systeem goed uitvoerbaar geweest voor de Belastingdienst en de belastingplichtige. Er wordt daarom ook voldaan aan 'verbod van regelgeving die het onmogelijke vraagt'. Bovendien zijn er in die 15 jaar geen grote wijzigingen opgetreden; hooguit wat kleine aanpassingen met betrekking tot actuele ontwikkelingen. Hierdoor is er sprake van 'duurzaamheid van regelgeving'. Tot slot kan niet worden gesteld dat wordt voldaan aan 'verbod van tegenstrijdige regelgeving', omdat de Hoge Raad onlangs heeft gesteld dat de vermogensrendementsheffing in strijd kan raken met artikel 1 Eerste Protocol EVRM wanneer blijkt dat het veronderstelde rendement van 4% gedurende een lange periode niet haalbaar is. Al met al kan dus worden gesteld dat aan meer componenten van rechtszekerheid wel wordt voldaan en dat de vermogensrendementsheffing hierdoor niet in strijd is met het rechtszekerheidsbeginsel.

Mijns inziens voldoet de vermogensrendementsheffing aan doelmatigheid, omdat het doel waarvoor deze is ingevoerd ook daadwerkelijk is behaald. Onder de Wet IB 1964 was er namelijk belastingontwijking mogelijk en dit werd erger doordat rente van leningen ook nog eens aftrekbaar was. Onder de vermogensrendementsheffing is deze belastingontwijking niet langer mogelijk en ook het aftrekken van rente is niet meer toegestaan. De vermogensrendementsheffing is bovendien eenvoudig, omdat de hoogte van de belastingheffing stabiel en goed voorspelbaar is. Er kan dus worden gesteld dat de vermogensrendementsheffing voldoet aan doelmatigheid.

HOOFDSTUK 5 - CONCLUSIE

5.1 Conclusie

Per 1 januari 2001 is de Wet IB 1964 en de Wet VB 1964 vervangen door de huidige Wet IB 2001. Dit is een systeem bestaande uit drie verschillende boxen, waarbij box 3 het inkomen uit sparen en beleggen wordt belast door middel van een forfaitaire vermogensrendementsheffing. Het werkelijk behaalde rendement is hierbij niet relevant, omdat er een forfaitair rendement van 4% is gesteld. Bij de invoering van de vermogensrendementsheffing ging de wetgever er vanuit dat iedereen dit rendement zonder risico zou moeten kunnen behalen gedurende een langere periode. Mede door de economische crisis zijn de rentestanden tegenwoordig niet zo hoog meer, waardoor onder veel mensen in Nederland omtrent de vermogensrendementsheffing een gevoel van onrechtvaardigheid leeft. In deze scriptie stond daarom de onderzoeksvraag *'Is de huidige vermogensrendementsheffing in Nederland rechtvaardig?'* centraal.

Het begrip 'rechtvaardigheid' is nogal lastig te beschrijven, omdat het per persoon verschilt wat iemand onder 'rechtvaardigheid' verstaat. Volgens Gribnau bestaat het begrip uit drie gelijkwaardige aspecten: rechtsgelijkheid, rechtszekerheid en doelmatigheid.

De vermogensrendementsheffing heb ik getoetst aan het gelijkheidsbeginsel uit de internationale verdragen, te weten het EVRM en het IVBPR, volgens het toetsingskader uit de jurisprudentie van het EHRM. Ik ben van mening dat belastingplichtigen met een laag renderend vermogen kunnen worden gelijkgesteld aan belastingplichtigen met hoger renderend vermogen. De gelijkheid van gevallen moet namelijk worden beoordeeld vanuit het oogpunt van de vermogensrendementsheffing en hierbij wordt geen onderscheid gemaakt binnen de vermogensbestanddelen die meetellen voor de heffing van box 3. De vermogensrendementsheffing gaat bovendien uit van een verondersteld rendement van 4% wat betekent dat het werkelijk behaalde rendement niet van belang is. Dit forfaitaire rendement wordt vervolgens belast tegen 30%, waardoor feitelijk gezien bij elke belastingplichtige een belasting van 1,2% wordt geheven over het vermogen. In mijn ogen kan er dus worden gesteld dat gelijke gevallen ook gelijk worden behandeld en daarom is de vermogensrendementsheffing niet in strijd met het gelijkheidsbeginsel.

Ik heb beoordeeld of de vermogensrendementsheffing voldoet aan het rechtszekerheidsbeginsel aan de hand van de verschillende componenten hiervan. Deze moeten zorgvuldig tegen elkaar worden afgewogen om te beoordelen of er sprake is van rechtszekerheid. De componenten van rechtszekerheid waaraan wordt voldaan zijn bekendmaking van regelgeving, algemene regelgeving, duurzaamheid van regelgeving, verbod van regelgeving die het onmogelijke vraagt en eenvoud. De vermogensrendementsheffing is namelijk ruim een halfjaar voor de invoering bekend gemaakt en

inmiddels is deze heffing al bijna 15 jaar vastgelegd in hoofdstuk 5 van de Wet IB 2001 zonder dat er grote wijzigingen hebben plaatsgevonden. Dit impliceert dat het systeem goed uitvoerbaar is voor de Belastingdienst en de belastingplichtige en daarbij kan makkelijk worden vastgesteld wat het te betalen belastingbedrag is door het forfaitaire rendement. De componenten van rechtszekerheid waaraan niet wordt voldaan zijn open normen, duidelijkheid en verbod van tegenstrijdige regelgeving. Alle begrippen van de bepalingen in hoofdstuk 5 van de Wet IB 2001 hebben namelijk een beschrijvende betekenis maar deze zijn voor de meeste belastingplichtigen moeilijk te begrijpen. Daarnaast heeft de Hoge Raad onlangs geoordeeld dat de vermogensrendementsheffing in strijd kan zijn met artikel 1 Eerste Protocol EVRM wanneer het forfaitaire rendement van 4% gedurende een langere periode niet haalbaar is. De vermogensrendementsheffing is naar mijn mening niet in strijd met het rechtszekerheidsbeginsel aangezien aan slechts 3 componenten van rechtszekerheid niet wordt voldaan.

Bij de beoordeling of de vermogensrendementsheffing aan doelmatigheid voldoet, heb ik bekeken of de vermogensrendementsheffing het doel daadwerkelijk heeft bereikt waarvoor deze is ingevoerd toentertijd. De doelstelling bij het invoeren van de vermogensrendementsheffing was de belastingontwijking, die onder de Wet IB 1964 mogelijk was, tegen te gaan. Er kan worden gesteld dat deze doelstelling is behaald, omdat onder de huidige systematiek deze belastingontwijking niet langer mogelijk is. Ik heb tevens de uitvoerbaarheid van de vermogensrendementsheffing bekeken. Hieruit blijkt dat de vermogensrendementsheffing eenvoudig is, omdat de hoogte van de belastingheffing stabiel en goed voorspelbaar is. Ik ben zodoende van mening dat de vermogensrendementsheffing voldoet aan doelmatigheid.

Het antwoord op de onderzoeksvraag is dan ook dat de vermogensrendementsheffing rechtvaardig is. Er wordt immers volledig voldaan aan rechtsgelijkheid en doelmatigheid. Bovendien voldoet de vermogensrendementsheffing in grote mate ook aan rechtszekerheid.

5.2 Beperkingen en aanbevelingen

Hoewel ik deze scriptie met grote zorgvuldigheid heb geschreven, is er ook ruimte om beperkingen en aanbevelingen te noemen.

Bij de beoordeling van gelijke gevallen heb ik in deze scriptie gekozen voor de invalshoek vanuit ongelijk renderende vermogensbestanddelen. Er had echter ook een andere invalshoek kunnen worden gekozen, te weten de behandeling van schulden binnen de vermogensrendementsheffing. Verplichtingen die voortvloeien uit de Algemene wet inzake rijksbelastingen (hierna: AWR) of uit een belastingwet waarop de AWR van toepassing is of uit de Invorderingswet 1990 worden namelijk niet in aanmerking genomen bij de bepaling van de rendementsgrondslag. De vorderingen die met deze schulden samenhangen worden evenmin als bezittingen voor box 3 aangemerkt. Deze uitsluiting

vormt wellicht een ongelijkheid met 'gewone' schulden en vorderingen.

Daarnaast is deze scriptie niet expliciet gericht op het forfaitaire rendement van 4%. Het onrechtvaardigheidsgevoel omtrent de vermogensrendementsheffing dat onder veel Nederlanders leeft, heeft met name te maken met het feit dat zij momenteel belasting betalen over een rendement dat er nooit is geweest aangezien de rentestanden op dit moment lager zijn dan 4%. In deze scriptie is gekeken of het systeem van de vermogensrendementsheffing rechtvaardig is en niet expliciet of de veronderstelde 4% rechtvaardig is. Dit is wellicht een aanbeveling voor een volgend onderzoek, omdat die 4% mogelijk in strijd kan zijn met artikel 1 Eerste Protocol EVRM wanneer dit langdurig niet kan worden behaald.

LITERATUURLIJST

Boeken

Dusarduijn 2010

S.M.H. Dusarduijn, *Vermogensrendementsheffing*, Deventer: Kluwer 2010.

Gribnau 2006

H. Gribnau, 'Rechtsbeginselen en evaluatie van belastingwetgeving', in: A.C. Rijkers en H. Vording, *Vijf jaar Wet IB 2001*, Deventer: Kluwer 2006.

Happé 2009

R.H. Happé, 'Het gelijkheidsbeginsel: de rechtspraak van het EHRM biedt meer ruimte dan de Hoge Raad benut', in: L.J.A. Pieterse, *Vriendenbundel R.E.C.M. Niessen: Draaicirkels van formeel belastingrecht*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2009.

Heij en Visser 2007

K. Heij en W. Visser, *De grondwet in eenvoudig Nederlands*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2007.

Heithuis, Kavelaars en Schuver 2013

E.J.W. Heithuis, P. Kavelaars en B.F. Schuver, *Inkomstenbelasting inclusief hoofdzaken loonbelasting en premieheffing*, Deventer: Kluwer 2013.

Koenen 2006

Koenen woordenboek Nederlands, Utrecht-Antwerpen: Van Dale Lexicografie 2006.

De Kroon e.a. 2013

M.C.M. de Kroon e.a., *Studenteneditie 2013 Cursus Belastingrecht (Formeel Belastingrecht)*, Deventer: Kluwer 2013.

Michiels 2014

F.C.M.A. Michiels, *Hoofdzaken van het bestuursrecht*, Deventer: Kluwer 2014.

Van Mourik 2011

M.J.R. van Mourik, *Inkomstenbelasting*, Den Haag: Boom fiscale uitgevers 2011.

Niessen 2014

R.E.C.M. Niessen, *De Wet inkomstenbelasting 2001*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2014.

Niessen en Stevens 2002

R.E.C.M. Niessen en L.G.M. Stevens, *Inleiding tot het belastingrecht*, Deventer: Kluwer 2002.

Stevens 2013

L.G.M. Stevens, *Elementair Belastingrecht voor economen en bedrijfsjuristen*, Deventer: Kluwer 2013.

Tijdschriftartikelen

Van den Berge 2000

J.W. van den Berge, 'Gelijkheid, de toepassing van het non-discriminatiebeginsel', *WFR* 2000/895.

Gribnau 1995

J.L.M. Gribnau, 'Belastingrechtvaardigheid', *WFR* 1995/1889.

Niessen 2009

R.E.C.M. Niessen, 'De belastingrechter en het gelijkheidsbeginsel', *TFB* 2009/01.

Nieuwenhuizen 2013

J.H.M. Nieuwenhuizen, 'Evenwichtige ongelijkheid', *WFR* 2013/706.

Reuvers 1982

M.R. Reuvers, 'Rechtvaardigheid in de belastingwetgeving', *WFR* 1982/461.

Reuvers 1986

M.R. Reuvers, 'Beginselen van behoorlijke wetgeving', *FED* 1986/1041.

Parlementaire stukken

MvT, *Kamerstukken II* 1998/1999, 26 727, nr. 3.

MvT, *Kamerstukken II* 2009/2010, 32 130, nr. 3.

NV, *Kamerstukken II* 1999/2000, 26 727, nr. 7.

Wet van 11 mei 2000, *Stb.* 2000, 215.

Websites

Belastingdienst 2015

Belastingdienst, *Box 3: sparen en beleggen*, geraadpleegd op 21 juni 2015 van http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/prive/inkomstenbelasting/heffingskortingen_boxen_tarieven/boxen_en_tarieven/box_3/box_3.

Kakebeeke en Molenaar 2015

Pim Kakebeeke en Carlo Molenaar, *Herziening box 3-belasting*, Financieel dagblad 17 maart 2015, geraadpleegd op 1 mei 2015 van <http://fd.nl/economie-politiek/1096944/herziening-box-3-belasting-kan-staat-veel-geld-kosten>.

Rijksoverheid 2015

Rijksoverheid, *Hoe komt een wet tot stand?*, geraadpleegd op 11 juni 2015 van <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wetgeving-en-rechtsgebieden/hoe-komt-een-wet-tot-stand>.

Jurisprudentie

Hoge Raad

HR 6 juni 1979, ECLI:NL:HR:1979:AM4573, BNB 1979/211.

HR 14 april 1989, ECLI:NL:HR:1989:AD5725.

HR 12 november 1997, ECLI:NL:HR:1997:AA3328, BNB 1998/22.

HR 27 januari 2006, ECLI:NL:HR:2006:AV0398, BNB 2006/151.

HR 9 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BD1101, BNB 2008/188.

HR 20 maart 2009, ECLI:NL:HR:2009:BG9951.

HR 3 april 2009, ECLI:NL:HR:2009:BC2816, BNB 2009/268.

HR 3 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:812.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

EHRM 13 juni 1979, ECLI:NL:XX:1979:AC3090.

EHRM 23 oktober 1990, ECLI:NL:XX:1990:AV7933, BNB 1995/244.

EHRM 22 juni 1999, ECLI:NL:XX:1999:AV1935, BNB 2002/398.

Overige stukken

Eindrapport Commissie Van Dijkhuizen 2013

Commissie Van Dijkhuizen, *Naar een activerender belastingstelsel Eindrapport*, juni 2013.

Staatssecretaris van Financiën 2014

Staatssecretaris van Financiën, *Kamerbrief Keuzes voor een beter belastingstelsel*, Den Haag:
16 september 2014.